

Forfatter: Brandes, Edvard

Titel: Udrag fra Holberg og hans Scene

Citation: Brandes, Edvard: "Holberg og hans Scene", i Brandes, Edvard: *Holberg og hans Scene*, Gyldendal, 1898, s. 122. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandesed_03-shoot-idm140324074751456/facsimile.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Holberg og hans Scene

ket indviede det nye kgl. Teater for 14 Aar siden, men som siden da vandt sin overordentlige Avtoritet over Publikum. Hvorledes Philemon spilledes i ældre Tider, véd man selvfølgelig lidet om. Tre Uger før Holbergs Død opførtes *Det lykkelige Skibbrud* første Gang. I forrige Aarhundrede spillede Rose og Preisler Philemon, men efter Rahbeks Udtalelser (fra 1817) var ingen af dem betydende. Af Rahbeks *Holberg som Lystspil digter* kan man slutte, at ingen endnu til hans Tid var falden paa at give Philemon med Holbergs Maske.

Han vilde ellers nævnt dette. 1841 fik Holst Rollen, og 1862, kort før sin Død, vandrede Michael Wiehe som den livagtige Holberg ind paa Scenen. Enkelte vil mindes den store Værdighed, hvormed han fremtraadte, særlig hans dybe og rolige Blik. I Retsscenen viste han ved sit stumme Spil Philemons digteriske Interesse for de naragtige Typer, der anklagede ham: hans Øjne fraveg dem ikke, han fotograferede dem i sin Sjæl, og alt andet forsvandt for ham. Interessant nok priser Rahbek Rose for »den naturlige Maade, hvorpaa han over alle sine urimelige Anklagere entredede med Jeronimus«. Hr. Jerndorff derimod konverserer Leonora. Tre Spillemaader karakteriseres gennem dette Træk.

Overfor Philemon staar Rosiflengius som det onde Princip, og saa forbitret spottede Holberg

over Tychonius eller hvem det var, at han gjorde sin Figur pukkelrygget. Rollens sidste Fremstiller var som bekendt Adolf Rosenkilde, der snølede Replikerne frem uden nogen Glans eller Magt. Friskere og mere komisk gaves Figuren sagtens af Lindgreen og C. N. Rosenkilde; Rahbek antyder, at man brugte vilde Farceløjer for at muntre Galleriet.

Hr. Mantzius har med Rette skærpet Angrebet; Holberg vilde saa tydeligt Manden tillivs, hadede ham saa grundigt, at Skuespilleren kan forsvare sin naturalistiske Spillemaade. I hans Hænder bliver Rosiflengius en virkelig Pukkelrygget, hvis hæse og kvækkende Stemme,anfængeligt-hovmodige Mine og spankende Gang genkalder Hofnarrene paa det bekendte Maleri af Zamacois: *Kongens Dværge*. Og et virkeligt Fund er det dernæst af Hr. Mantzius, at han har gjort Rosiflengius ung, jævnaldrende med Philemon, medens en slet Tradition forvandlede ham til en gammel Pedant. Føj hertil en fortrinlig Diktion, der markerer hver Betoning, og en intelligent Opfattelse af Replikerne, saa bliver Hr. Mantzius' Præstation ikke alene en Triumf for Skuespilleren og dette Stykkes ypperste, men den gyder frisk Blod i vor klassiske Spillemaade. Hr. Mantzius viste, at en ung Kraft kan hæve en Rolle ved en stærk personlig Indgriben i det hele Stykkes Maskineri, thi hans Rosiflengius fordrer en langt alvorligere og mørkere Tone over